

ХУЛОСАИ

**шурои диссертатсионии 6D.KOA-092 назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон
барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои фалсафа аз рӯйи ихтисос**

Парвандаи аттестатсионии №____

Қарори шурои диссертатсионӣ аз 26.06.2025, № 4

Барои сазовор донистани Ҷабборови Вазира Ҳасановна ба дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои фалсафа аз рӯйи ихтисоси 09.00.03 - Таърихи фалсафа

Диссертатсияи “Ҷойгоҳи фалсафаи амалӣ дар таълимоти Аҳмади Дониш” аз рӯйи ихтисоси 09.00.03-Таърихи фалсафа 24 апрели соли 2025 ба ҳимоя қабул карда шуд, протоколи №3 шурои диссертатсионии 6D.KOA-092 назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, ки бо фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 28 феввали соли 2025, № 64/шд таъсис гардидааст.

Довталаб Ҷабборови Вазира Ҳасанова соли таваллудаш 08.02.1986 миллаташ тоҷик, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад. Соли 2003 ба факултети филологияи тоҷики ДДХ ба номи академик Бобочон Ғафуров дохил шуда, соли 2008-ум Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик Бобочон Ғафуровро бо ихтисоси филолог, омӯзгори забон ва адабиёти тоҷик хатм намудааст. Аз соли 2020 то соли 2025 унвонҷӯи кафедраи умумидонишгоҳии фалсафаи МДТ “ДДХ ба номи академик Бобочон Ғафуров” мебошад. Мавзӯи рисолаи илмӣ Ҷабборови Вазира Ҳасановна дар Шурои олимони МДТ “ДДХ ба номи академик Бобочон Ғафуров” таҳти №3 аз 29.10.2020 тасдиқ гардида, санаи 29.10.2023, протоколи №3 мавзӯи рисолаи номзадӣ аз “Фалсафаи ахлоқи Ҷаллолидини Давонӣ” ба “Ҷойгоҳи фалсафаи амалӣ дар таълимоти Аҳмади Дониш” иваз карда шудааст.

Ҳоло омӯзгори кафедраи умумидонишгоҳии фалсафаи МДТ “ДДХ ба номи академик Бобочон Ғафуров” мебошад. Шурои диссертатсионии 6D.KOA-092 назди ДМТ таҳти қарори №3 аз 24.04.2025 барои ҳимояи рисолаи диссертатсионӣ қарори дахлдор қабул намудааст.

Диссертатсия дар кафедраи умумидонишгоҳии фалсафаи МДТ Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи Бобочон Ғафуров иҷро шудааст.

Роҳбари илмӣ довталаб: Атоев Атоулло Мухторович доктори илмҳои фалсафа, профессори кафедраи умумидонишгоҳии фалсафаи МДТ ДДХ ба номи академик Б. Ғафуров

Муқарризони расмӣ:

Маҳмадҷонова Муҳиба Талатҷоновна - доктори илмҳои фалсафа, сарҳодими илмӣ шуъбаи таърихи фалсафаи Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови АМИТ;

Зокирзода Нусрат Мелик - номзоди илмҳои фалсафа, ректори Донишқадаи исломии Тоҷикистон ба номи Имоми Аъзам.

Муассисаи пешбар: Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва соҳибкорӣ Тоҷикистон.

Дар хулосаи мусбати додашудаи муассиса, ки аз тарафи муқарриз номзоди илмҳои педагогӣ, дотсент, мудирӣ кафедраи таърих ва фалсафа Ҳайдаров А. А имзо шудааст, қайд шудааст, ки докталаби дарёфти дараҷи илмӣ 12 интишороти илмӣ, аз ҷумла оид ба мавзӯи диссертатсия 3 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшаванда ҷопшуда дорад.

Тавсифи мухтасари таълифоти илмӣ вобаста ба таҳқиқоти илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшаванда:

1. Ҷабборова В.Ҳ. Заминаҳои гносеологӣ масъалаҳои ахлоқ дар таълимоти Аҳмади Дониш [Матн] /Ҷабборова В.Ҳ. //Аҳбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон. - №4, 2023. - С. 108-115.

2. Ҷабборова В.Ҳ. Масъалаи оиладорӣ ва танзими муносибатҳои он аз назари Аҳмади Дониш [Матн] /Ҷабборова В.Ҳ. //Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон - №2, 2024. – С.102-107.

3. Ҷабборова В.Ҳ. Масъалаи таҳлилу баррасии низоми идоракунии ҷомеа дар фалсафаи амалии Аҳмади Дониш [Матн] /Атоев А.М., Ҷабборова В.Ҳ. //Аҳбори Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон. Шуъбаи илмҳои ҷамъиятшиносӣ - №4 (273) 2023. - С. 48-54.

Ба автореферат тақризҳо ворид шудаанд:

- аз ҷониби доктори илмҳои фалсафа, профессори кафедраи илмҳои ҷомеашиносии Донишқадаи иқтисод ва савдои ДДТТ- **Солиҷонов Р.** Тақриз мусбат буда, дар баробари ин қайд карда мешавад, ки дар осори Аҳмади Дониш шарҳу тавзеҳ ва таснифи категорияҳои ахлоқӣ ба таври алоҳида ва ё дар зербоби ҷудогона таҳлилу баррасӣ наёфтаанд.

- аз ҷониби д.и.ф., и.в. профессори кафедраи фалсафа ва фарҳангшиносии Донишгоҳи давлатии омӯзгорӣ Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни -**А.С. Сулгонзода.** Тақриз мусбат буда, пешниҳоду эродҳо дида намешавад.

- аз ҷониби номзоди илмҳои фалсафа, профессори кафедраи фанҳои ҷамъиятии ДДҲБСТ -**Ҷӯраев А.Ҳ.** Тақриз мусбат арзёбӣ гардида, фикру мулоҳизаҳои танқиди пешниҳод нагардидааст.

Интиҳоби муқарризони расмӣ ва муассисаи тақриздиханда бо он асоснок карда мешавад, ки диссертатсияи Ҷабборова Вазира Ҳасановна дар мавзӯи “Ҷойгоҳи фалсафаи амалӣ дар таълимоти Аҳмади Дониш” барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои фалсафа аз рӯйи ихтисоси 09.00.03

- Таърихи фалсафа дар сатҳи дахлдор навишта шуда, таҳқиқоти илмӣ ба анҷом расида мебошад.

Шурои диссертатсионӣ қайд менамояд, ки аз тарафи доктараби дарёфти дараҷаи илмӣ дар асоси иҷро кардани таҳқиқи илмӣ:

- **коркард карда шуд** – фалсафаи амалии Аҳмади Дониш ва баррасии масъалаҳои ахлоқ, тадбири манзил ва сиёсати мудун ҳамчун ҷузъҳои таркибии фалсафаи амалӣ дар таълимоти Аҳмади Дониш махсуб меёбанд

- методикаи нави таҷрибавӣ, ки қонуниятҳои сифатан нави падидаи таҳқиқшавандаро **ошкор менамояд**. Дар раванди омӯзиши масъалаи мазкур методҳои таҳлили ратсионалӣ, усулҳои умумии маърифати илмӣ, методҳои таърихӣ, низомнокӣ, таҳлили муқоисавӣ, усулҳои мантиқӣ мавриди истифода қарор дода шуданд.

- **пешниҳод шудааст:** таҳқиқоти диссертатсионӣ аз соли 2020 дар кафедраи умумидонишгоҳии фалсафаи МДТ “Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик Б.Ғафуров” мавриди пажӯҳиш қарор гирифта, объекти он доираи таърихӣ асри XIX ва ибтидои қарни XX-ро дар таърихи фалсафаи тоҷик дар бар мегирад.

- **исбот шудааст**, ки тавсифи пешниҳодҳои Аҳмади Дониш дар бораи ахлоқ, тадбири манзил ва сиёсати идоракунии ҷомеа, ки дар матни диссертатсия ба таври муфасссал таҳлилу баррасӣ ёфтаанд, дар ҷомеаи имрӯза барои танзими муносибатҳои ахлоқӣ, оиладорӣ ва давлатӣ вижагии хосса касб мекунанд.

- **ҷорӣ намудани** он ақидаҳое, ки зимни таҳқиқи мавзӯ мафҳумҳои нав каркард нашуда, барои ворид кардан ба илм пешниҳод нагардиданд.

Аҳамияти назариявии таҳқиқ бо он асоснок карда шудааст, ки дар ҷараёни таҳияи диссертатсия муаллиф, асосан ба сарчашмаҳо, осори мутафаккирони тоҷик, ки то замони Аҳмади Дониш зиндагӣ ва эҷод кардаанд, асарҳои таҳқиқотии олимони ватанию хориҷӣ, ки дар онҳо ҷанбаҳои гуногуни равияи маорифпарварӣ ва тамоилгириҳои он дар кишварҳои Аврупою мамолики Шарқ таҳлилу муқоиса карда шуда, дар шакли монография, диссертатсия, мақолаҳои илмӣ ба нашр расидаанд, таваҷҷуҳи хосса додааст.

- **баён шудани** ҳаракати маорифпарварӣ дар Аврупо ва Осиёи Миёна на танҳо сабаби ташаккулёбии мактаби нави фикрӣ гардид, балки барои дигаргуншавии низоми давлатдорӣ ва тағйирёбии муносибатҳои нави иҷтимоӣ тақони ҷиддӣ дод.

- **ошкор гардиданд:** пайдоиш ва ташаккули равияи маорифпарварӣ дар Осиёи Миёна ҳамчун як ҷаҳонбинии нав, ки асосгузораи Аҳмади Дониш мебошад, таҳқиқ карда шуда, умумият ва фарқияти байни тамоилҳои маорифпарварӣ дар Аврупо ва Осиёи Миёна нишон дода шудаанд;

- вобаста ба марҳалаҳои рушд ва давраҳои камолоти Аҳмади Дониш манбаъҳои идеявӣ, ки ба ташаккул ва таҳаввули афкори маорифпарваронаи мутафаккир нақши муассир гузоштаанд, асоснок гардонидани шуданд;

- таносуби байни донишу илм ва таснифоти илмҳо дар таълимоти Аҳмади Дониш дар муқоиса бо мутафаккирони гузашта, муайян шудааст;

- ахлоқ ҳамчун шоҳаи асосии фалсафаи амалӣ шарҳу тавзеҳ дода шуда, ҷойгоҳи категорияҳои ахлоқӣ дар ҳаллу баррасии масъалаҳои ҷомеадорӣ, ки аз мавзуи калидии таълимоти маорифпарварии Аҳмади Дониш мебошад, таҳлилу муқоиса карда шуданд;

- оила ва одоби оиладорӣ ҳамчун ҷузъи асосии ҷомеа, шоҳаи дигари фалсафаи амалӣ мебошад, ки дар таълимоти Аҳмади Дониш ҷойгоҳи хосса дорад. Дар робита бо ин, тамоилҳои ақидаҳои маорифпарвар таҳқиқу таҳлил ёфта, умумият ва фарқияти андешаҳои ӯ аз ақидаҳои мутафаккирони гузаштаи тоҷик нишон дода шудаанд;

- дар таълифоти Аҳмади Дониш давлат ҳамчун унсури асосии низомии сиёсии ҷомеа, шоҳаи фалсафаи амалӣ муайян карда шуда, андешаҳои маорифпарвар дар бораи нишон додани роҳу усулҳои давлатдорӣ ва танзими муносибатҳои ҷамъиятӣ таҳлилу таҳқиқ карда шудаанд.

Ин ҷанбаҳои навгонии илмӣ аҳаммияти таҳқиқот ва мақоми онро дар фаҳмиши амиқтари мероси фалсафии Аҳмади Дониш таъкид менамоянд.

- **омӯхта шуданд** сарчашмаҳои илм, осори таълифкардаи Аҳмади Дониш ва мадракҳои дигар.

Аҳаммияти натиҷаҳои бадастовардаи доктринаи дарёфти дараҷаи илмӣ амалия, чунин тасдиқ карда мешаванд, ки:

- **муайян карда шуданд** (худудҳо ва ояндаи истифодаи амалиявии назария дар истехсолот). Натиҷаҳои бадастомада, ҳулосаю тавсияҳои кори таҳқиқотӣ барои масъулини ниҳодҳои давлатӣ, кормандони соҳаҳои маориф ва фарҳанг, Кумитаи занон ва оилаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти ташаккул додани тафаккури сиёсии шаҳрвандон, ба танзим даровардани меъёрҳои ахлоқӣ, раванди таълиму тарбия насли наврас, иҷрои вазифаю уҳдадорӣҳои волидайн дар таълиму тарбияи фарзанд ва ғайра аҳамияти назариву амалӣ доранд. Чунки татбиқ кардани ин рукнҳо робитаро байни се ниҳоди асосӣ: оила, муассисаи таълимӣ ва ҷомеа мустаҳкам мегардонад.

- **офарида шуд** (амсилаи самаранокӣ истифодаи донишҳо, ситемаи тавсияҳои таҷрибавӣ ва ғ). Маводи кори таҳқиқотиро метавон барои таҳия намудани рисолаҳои илмӣ зинаҳои гуногуни таҳсилоти олий, диссертатсияҳо, китобҳои дарсӣ аз соҳаҳои илмҳои хусусияти иҷтимоӣ-сиёсӣ ва тарбиятидошта истифода бурд.

- **муаррифӣ карда шуд** (тавсияҳои методӣ, дастур барои фаъолияти дараҷаи баланд)

Баррасии эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ нишон доданд, ки он бо интиҳоби методҳои таҳлил ва таҳқиқи мавзӯ, мутобиқати онҳо ба ҳадаф ва вазифаҳои таҳқиқот, инчунин миқдори зарурии мавод, ки дар ҷараёни кор ҷамъоварӣ ва коркард шудаанд, тасдиқ мегардад. Манбаъҳои истифодашуда ба дурустӣ санҷида шудаанд ва ақидаҳои илмӣ пешниҳоднамудаи таҳқиқотчӣ ва дар диссертатсия баёншуда тасдиқ гардидаанд. Ҳулосаҳо ва тавсияҳо бар асоси таҳлили илмӣ натиҷаҳои назариявӣ ва амалӣ таҳқиқот пешниҳод шудаанд.

- **ғоя асоснок шудааст** (дар асоси таҳлили амалия, ҳулосаи таҷрибаи пешқадам) 1) Пайдоиши равияи маорифпарварӣ дар Осиеи Миёна, хусусан

Аморати Бухоро як рӯйдоди муҳим ба ҳисоб меравад, ки дар ташаккул ва таҳаввули тафаккури мардум тағйироти ҷиддиро ба вуҷуд оварда, боиси шакл гирифтани ҷаҳонбинии нав гашт. Аз ин рӯ, то солҳои инқилоб он на танҳо тамоили зиддифеодалӣ, балки зиддимустамликавиро дошт. Бинобар ин, маорифпарварӣ дар минтақаи Осиёи Миёна бо хусусиятгириҳои худ аз маорифпарварӣ дар Аврупо ва Россия, ки асосан тамоили зиддифеодалӣ дошт, фарқ мекард. Хусусиятгириҳои он бештар ба ҳаракатҳое, ки дар кишварҳои дигари Шарқ, аз ҷумла Афғонистон, Эрон, Ҳиндустон пайдо шуда буданд, шабоҳат доштанд. Аз он сабаб, ки мавқеи сиёсии ин кишварҳо - статуси мустамлика буд ва ҷунбишҳо, асосан алайҳи мустамликадорон сар мезаданд.

2) Аз омӯзиш ва таҳқиқи ҳамаҷаҳонаи осори таълифкардаи Аҳмади Дониш, асарҳои илмӣ-таҳқиқотии ба нашр расонидаи олимони ватанию хориҷӣ бармеояд, ки барои пайдоиш ва ташаккули афкори маорифпарварона, озодфикронаи Аҳмади Дониш ёздаҳ манбаи муҳим нақши муассир гузоштанд: аввалан, таҳсилоти ибтидоӣ, ки маорифпарвар аз муҳити таълимии модараш гирифтааст; дуюм, таҳсили маорифпарвар дар мадраса; сеюм, ғориғ аз таҳсил дар суҳбати таърихшиносон ва қиссагӯён ширкат варзидани маорифпарвар; чаҳорум, машғул шудани ӯ ба расмкашӣ ва хаттотӣ, нусхабардорӣ ва китобат кардани осори ахлоқӣ ва фалсафии классикон; панҷум, мустақилона омӯхтани манбаҳои бозғамии таърихӣ, аз ҷумла осори файласуфон, девону дostonҳои шоирон аз тарафи маорифпарвар; шашум, иштироки мунтазам доштан дар муҳити донишмандон ва аҳли зиёиёни кишвар; ҳафтум, кашидани тарҳи лоиҳаи биноҳои давлатӣ ва иншоотҳои гуногун зимни иҷрои вазифа дар дарбор; ҳаштум, иҷрои вазифаҳои масъул дар идораи сиёсии Аморати Бухоро; нӯҳум, сафарҳо ба Россия; даҳум, таъсири дастовардҳои илмии замон, махсусан фалсафаи ғарбӣ, ки ҳангоми сафарҳо ӯ аз мутарҷимии худ Қозимбек огоҳӣ пайдо кард; ёздаҳум, вазъи иҷтимоӣ-сиёсӣ, иқтисодӣ ва фарҳангии Аморати Бухоро, ки кишварро ба ҷомеаи аз фарҳанг ва тамаддун дурмонда табдил дода буданд.

3) Мафҳумҳои донишу илмро Аҳмади Дониш ба мисли мутафаккирони аҳди қадим, асрҳои миёнаи тоҷикӣ форс аз якдигар чудо накарда, балки муродифи ҳам меҳисобад. Бар замми ин, ҳама иттилоъро дониш меҳисобад, вале қайд мекунад, ки доираи мафҳуми дониш нисбат ба иттилоъ васеътар аст. Ҳамзамон, ӯ донишҳоро ба назарӣ ва амалӣ тақсим карда, ин нави донишҳоро илмӣ мешуморад, зеро онҳо вобаста ба хусусиятгирии мавзӯ ва соҳаи омӯзиш проблемагузори илмҳои гуногунро инъикос мекунанд. Пас, аз ин гурӯҳбандии илмҳо маълум карда мешавад, ки маорифпарвар донишҳоро ба илмӣ ва ғайриилмӣ тақсим мекунад, вале дар бораи донишҳои ғайриилмӣ маълумоти дақиқе намедихад. Доир ба масъалаи тақсими илмҳо низ маорифпарвар дар осори худ ягон фасли алоҳидаеро набахшидааст. Аммо аз таълимоти ӯ дар мавриди муайян кардани анвои илмҳо маълум мешавад, ки фалсафа, илмҳои табиӣ, риёзӣ, нучум, ҳандаса, математика ва ғайра илмҳои назариявӣ буда, илмҳои ахлоқ, оиладорӣ ва сиёсат шоҳаи илмҳои амалӣ мебошанд.

4) Аҳмади Дониш ахлоқро ба шоҳаи илмҳои амалӣ дохил мекунад, ки бо калимаҳои хулқу ҳуш ҳамреша аст ва муайянкунандаи рафтору кирдор

буда, дигар амалҳои инсонро меомӯзад. Ё ба мисли Афлотун фитрӣ будани ахлоқро пурра ҷонибдорӣ накарда, онро тағйирпазир меҳисобад. Қайд мекунад, ки беҳбудии зиндагӣ ва муваффақ шудани инсон ба ҳадафҳои худ аз чунин омилҳо вобастагӣ дорад: 1) манзиле, ки дар он инсон зиндагӣ барпо кунад; 2) либосе, ки ӯро аз гармову сармо ҳифз намояд; 3) ғизое, ки аз тановули он қоматаш рост истад; 4) зане, ки бо ӯ оила бунёд карда, аз он насл офарад.

Дар баробари ин, маорифпарвар категорияҳои этикаро ба ду гурӯҳ тақсим мекунад: гурӯҳи аввал категорияҳои мебошанд, ки сифатҳои мусбат, ахлоқи нек ва рафтори писандидаи инсонро инъикос мекунанд (адолат, некӣ, саховатмандӣ, беозорӣ, таҳаммулпазирӣ, қаноатмандӣ, покизагӣ, вафодорӣ, парҳезгорӣ, покдоманӣ, фурутанӣ, дӯстӣ, бузургворӣ, риояи асрор, миннатдорӣ, меҳнатдӯстӣ, масъулият ва ғайра); гурӯҳи дуввум категорияҳои ҳастанд, ки рафтори ношоиста, кирдорҳои номатлуб, яъне сифатҳои бад ё номатлуби инсонро инъикос мекунанд (истеъмоли зиёди машрубот, дуздӣ, такаббур, хушомадгӯӣ, ғайбат, фиреб ё иҷро накардани ваъда, макр, кинаварӣ, ғазаб, тамаъҷӯӣ ва шахватпарастӣ, худбинӣ, худпарастӣ ва ғайра).

5) Аҳмади Дониш оиларо асоси ҷомеа ҳисобида, иҷрои дурусти вазифа ва уҳдадорӣ, ки ӯ барои ҳар як аъзои он муайян намудааст, омилҳои муҳимми устуворӣ ва бақои хонавода мепиндорад. Дахлати модаршӯ, модарзан ва дигар хешу пайвандонро бошад, дар бобати ҳал намудани муносибатҳои оилавӣ тавсия намедихад ва ин амалро василаи асосии ноустуворӣ ва пош хурдани оилаҳо мешуморад.

6) Раият асоси ҷамъияту салтанатанд, аз ин рӯ, вазифаи асосӣ ва аввалиндараҷаи подшоҳ дар низоми давлатдорӣ ва ободии мулк ин таъмини адлу инсоф ва муносибати наку бо раият ва расидан ба эҳтиёҷоти онҳо мебошад. Аз таҳлил ва муқоисаи андешаҳои Аҳмади Дониш бармеояд, ки ӯ ба мисли мутафаккирони асримиёнагии тоҷик ҷамъиятро ба маданӣ (фозила) ва ғайримаданӣ (ғайрифозила) тақсим мекунад.

Ҷомеаи маданӣ гуфта, Аҳмади Дониш чунин ҷомеаро мефаҳмад, ки низоми идоракунӣ дар он бар асоси риояи принципҳои адолат ва баробарии иҷтимоӣ ба роҳ монда шудааст. Дар чунин ҷомеа ба вазифаҳои давлатӣ афроди сазовор, ки ба сатҳи маълумотнокӣ, дараҷаи касбият ва таҷриба мувофиқат мекунанд, таъин карда мешаванд.

Маорифпарвар ба таври ошкоро дар тафовут аз мутафаккирони гузашта қabilaҳои туркро ба ҷомеаи ғайримаданӣ мансуб медонад. Ба он хотир, ки мувофиқ ба маълумоти ӯ ин қabilaҳо аз фарҳанги ташкили ҷамъият, санъати ҳифз ва истифодаи об, фаъолияти кишоварзӣ дур мебошанд. Қabilaҳои турк тарзи ҳаёти кӯчманчӣ доштанд, дар ҷойҳои, ки сабза, алаф ва об пайдо мекарданд, зиндагӣ ихтиёр доштанд. Аз ин рӯ, риоя накардани фарҳанги ҷомеадорӣ, бетаҷрибагӣ ҷамъияти онҳоро зуд пароканда мекард ва барои пойдории ҷомеаи худ тадбир намеандешиданд.

- **истиғода шудаанд** (муқоисаи натиҷаҳои муаллифӣ ва натиҷаҳои бадастомада бо далелҳои дигари пешина) Аввалан, тағйироту дигаргуниҳое, ки вобаста ба раванди ҷаҳонишавӣ ва бегонашавии фарҳангҳо вусъати тоза касб мекунанд, пеш аз ҳама аз коста гаштани ахлоқ

ва риоя нашудани меъёрҳои ахлоқӣ вобастагӣ доранд. Тавсияву пешниҳодҳои Аҳмади Дониш доир ба ин масъала барои ҳар як шаҳрванди Тоҷикистон ҷиҳати ташаккули ҷаҳонбинӣ, худшиносии миллӣ, масъулиятшиносӣ, содиқ будан ба Ватан, арҷ гузоштан ба арзишҳои миллӣ ва фарҳанги ҷаҳонӣ ва ғайра нақши муассир метавонанд гузоранд.

Дуҷум, оила аз назари Аҳмади Дониш ҳамчун ниҳоди иҷтимоӣ вазифаи тавлиди насл, тарбияву ба камол расонидани фарзанд, иҷрои нақшҳои гуногуни иҷтимоиро талаб мекунад ва дар фалсафаи амалии маорифпарвар яке аз мавзӯҳои калидӣ махсуб меёбад. Бинобар ин, андешаҳои маорифпарвар дар боби оиладорӣ, одоби никоҳ ва танзими он барои масъулини ниҳодҳои марбутаи ҷомеаи Тоҷикистон, бахусус Кумитаи занон ва оилаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати маориф ва илм, фарҳанг, тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоӣ, Кумитаи ҷавонон ва ғайра муфид ва самараовар мебошанд.

Сеюм, дар замони муосири рушд Ҷумҳурии Тоҷикистон роҳи демократӣ ва дунявии идора кардани ҷомеаро пеш гирифтааст, ки дар он омезиши арзишҳои фарҳанги миллӣ бо арзишҳои фарҳанги башарӣ баръало мушоҳида мешавад. Аз ин рӯ, ба хоҳири бонизом рушд кардани тамоми соҳаҳои ҳаёти ҷамъиятӣ тавсия дода мешавад, ки дар амал татбиқ намудани ақидаҳои Аҳмади Дониш дар боби бо адл орошта доштани давлат, муайян кардани сифатҳои лидери сиёсӣ, тартиби ҷо ба ҷо гузоштани кадрҳои идора ва муассисаҳои давлатӣ, таъсиси артиш ва таъини саркардаҳои аскар, қабул ва оқилона ҳал кардани арзу даъвоҳои шаҳрвандон, дар маҷмӯъ, дар доираи талаботи қонунҳои амалкунанда иҷро кардани вазифаву уҳдадориро аз ҷониби хизматчиёни идораҳои давлатӣ ва қишрҳои гуногуни аҳоли ба мақсад мувофиқ аст.

- **муайян шудаанд** (миқдоран ва/ё сифатан мувофиқат кардани натиҷаҳои муаллифӣ бо....). Натиҷаҳои таҳқиқот дар се мақолаҳои илмӣ муаллиф, ки дар маҷаллаҳои илмӣ эътирофкардаи КОА - и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр гаштаанд, инъикос ёфтаанд.

- **истифода шудаанд** (методикаи муосири ҷамъоварӣ ва коркарди маълумотҳои аввалия,). Натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ дар семинарҳои илмӣ-назариявии кафедраи умумидонишгоҳии фалсафа, конференсияҳои илмӣ-амалие, ки ҳар сол (2020-2025) дар МДТ «Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик Б.Ғафуров» гузаронида шудаанд, гузориш дода шудааст. Қисме аз онҳо дар маҷмӯаҳои илмӣ ба нашр расиданд. Инчунин, нуктаҳои асосии таҳқиқот дар конференсияҳои ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ, ҳамоишҳо ва семинарҳои илмӣ зерин дар шакли маъруза пешниҳод шудаанд:

Саҳми шахсии довталаби дарёфти дараҷи илмӣ: Саҳми шахсии довталаби дараҷаи илмӣ дар он ифода меёбад, ки таҳқиқот кори илмӣ мустақилона иҷрошуда мебошад. Довталаб ҳадаф ва вазифаҳои кори таҳқиқотиро мустақилона ва низомнок муайян намуда, маҷмӯи усулҳои таҳлили маводро бомақсадона истифода мебарад. Дар асоси тақия намудан ба осори фалсафии Аҳмади Дониш ва асарҳои илмӣ- таҳқиқотии олимони ватанӣ ва хориҷӣ, ки ба омӯзиш ва таҳлили ақидаҳои маорифпарвар бахшида шудаанд, умумият ва хусусиятҳои фарқкунандаи пайдоиши

равияи маорифпарварию дар Аврупо, Россия ва Осиёи Миёна муайян менамояд, манбаъҳои ташаккули афкори маорифарваронаи Аҳмади Донишро дақиқ мегардонад, таносуби илм ва донишро дар таълимоти Аҳмади Дониш мушаххас мекунад ва ба таври мукамал ҷойгоҳи фалсафии амалиро дар таълимоти мутафаккир таҳқиқ менамояд.

Натиҷаҳои бадастомада, хулосаҳо дастоварди бевоситаи муаллифи диссертатсия мебошанд. Инчунин, маводи интишоркардаи диссертант, маърузаву гузоришҳои муаллиф дар конференсияҳои ҷумҳуриявӣ байналмилалӣ салоҳияти касбии ӯро доир ба масъалаи баррасишаванда тасдиқ менамоянд.

Дар маҷлиси 26 июни соли 2025 шурои диссертатсионӣ қарори сазовор донишани Ҷабборови Вазира Ҳасановна ба дараҷаи илмӣ номзади илмҳои фалсафа аз рӯйи ихтисоси 09.00.03 - Таърихи фалсафа тарафдорӣ намуд.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар шурои диссертатсионӣ 16 нафар иштирок доштанд, аз ҷумла докторони илм 5 нафар аз рӯйи ихтисоси диссертатсияи баррасишаванда. Аз 16 нафар иштирокдоштагон дар маҷлис, ки ба шуро шомил буданд, ба таври иловагӣ барои ҳимояи яқдафъаина 16 нафар ворид карда шуданд. Овоз доданд: тарафдор 16, муқобил-нест, бюллетенҳои безътибор-нест.

Раиси шурои диссертатсионӣ,
доктори илмҳои фалсафа, профессор

[Signature]

Саид Н.С.

Котиби илмӣ шурои диссертатсионӣ,
номзади илмҳои фалсафа, дотсент

[Signature]

Ҳайтов Ф.Қ